

В. А. Чеботарьов,

доктор економічних наук,

ORCID 0000-0003-1131-9116

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

Б. Глінковська-Краузе,

доктор економічних наук,

ORCID 0000-0002-6915-3297

Лодзінський університет, Республіка Польща,

Є. В. Чеботарьов,

кандидат економічних наук,

ORCID 0000-0001-5963-7637

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Старобільськ

МЕНЕДЖМЕНТ ПЕРСОНАЛУ ЕКОНОМІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІДПРИЄМСТВ: ОБҐРУНТУВАННЯ ВИХІДНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постановка проблеми. Аналіз господарювання українських підприємств, які вже здійснили вихід на зовнішні ринки, тим більше – визначення напрямів, форм і механізмів забезпечення їхньої інноваційної діяльності, підтверджує необхідність визначення передумов опанування підприємствами інноваційної моделі підприємництва. Такими передумовами є наявність на підприємствах високопрофесійних фахівців насамперед економічного профілю (економістів, менеджерів, фінансистів, маркетологів), котрі були б сформовані для діяльності в системі координат інноваційного господарювання. Практика розвинених країн свідчить, що таких фахівців слід формувати ще під час навчання. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність формування інноваційної діяльності навчального закладу – його інноваційного освітнього процесу. Головне функціональне призначення навчальних закладів – підготовка сучасного фахівця, конкурентоспроможного на внутрішньому та міжнародному ринках, тому виконання цієї головної задачі зумовлює необхідність провадження їхньої інноваційної діяльності.

Однак при цьому одразу постає складна гносеологічна проблема міждисциплінарного характеру – розкриття змісту й сутнісних рис інноваційного освітнього процесу, що зумовлює необхідність класифікації його критеріальних ознак (зокрема – в економічній сфері). Лише на базі цього можуть бути визначені не тільки адекватні реальній соціально-економічній дійсності напрями, а й оптимальні форми та ефективні механізми впровадження інноваційної діяльності навчальних закладів щодо підготовки фахівців економічного профілю.

Саме вони можуть стати основою формування сучасного менеджменту персоналу, який в змозі забезпечити опанування інноваційної моделі господарювання та підвищення конкурентоспроможності

українських підприємств в системі міжнародного поділу праці.

Таким чином, вихідним етапом розробки сукупності проблем інноваційної діяльності навчальних закладів є класифікація критеріїв інноваційного освітнього процесу (у даному випадку – при підготовці фахівців економічного профілю; насамперед – економістів, менеджерів, фінансистів і маркетологів). Такі критерії мають визначити сутнісні риси, характеристики й властивості, які у сукупності характеризують зміст інноваційного освітнього процесу; дають можливість ідентифікувати його та відрізнити від освітнього процесу, котрий не є за своїм змістом інноваційним.

Для України актуальність даної проблематики зростає ще більшою мірою: особливо значною мірою відставання як національного господарства, так і освітньої галузі від кращих світових стандартів та необхідністю практичної реалізації Закону України «Про вищу освіту» [1]. Виходячи з цього, в Україні мають бути опрацьовані ще більш ефективні заходи (порівняно з передовими країнами) стосовно впровадження й реалізації інноваційного освітнього процесу.

Використання досвіду Польщі у цьому відношенні – формуванні передумов сучасного менеджменту персоналу підприємств є не тільки доцільним, а й необхідним. Це підтверджується прикладом десятків тисяч українських студентів (та студентів і магістрантів з багатьох інших країн світу), які здобувши освіту в Польщі, змогли дійсно стати конкурентоспроможними й використати отримані інноваційні знання у фаховій сфері.

Рівень опрацювання проблеми. У цілому проблематика інноваційного освітнього процесу в українській науці ще не стала предметом системних досліджень. «На порядок денний» дані аспекти по-

ставлено у ґрунтовній праці В. В. Докучаєвої «Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі» [2], в котрій аналізуються питання загального визначення рис інноваційних педагогічних систем, її принципів і життєвого циклу. Приблизно таку ж спрямованість має праця Ю. О. Шабанової [3]. Н. В. Мисько філософські та ґносеологічні аспекти розвитку вітчизняних систем освіти розглянула з погляду їх управління у сучасних соціально-економічних умовах [4].

Принциповою новизною відрізняються інші праці українських вчених. В. І. Ляшенко, І. Ю. Підричева, А. В. Кучеров і П. В. Тесновський у контексті аналізу інтеграції України до європейських науково-освітніх та інноваційних просторів висунули Концепцію «Інноваційного ліфта»: від школи до Європи» як інструменту «виращування» інноваційних стартапів» [5]. А. Колосов і О. С. Савченко [6] та Ю. З. Драчук і Л. О. Сав'юк [7] підняли питання вдосконалення методичного забезпечення підготовки фахівців економічного профілю та перспектив упровадження комерційних засад у діяльність закладів освіти.

У польській науці проблематика інноваційного забезпечення освітнього процесу почала опрацьовуватися за умов потужної інституціональної та фінансової підтримки Європейського Союзу. У безпосередньому вигляді це здійснювалося в межах реалізації секторної операційної програми (SPO) «Інноваційна економіка» а потім – «Розвиток людських ресурсів» (Програми SPO здійснювалися з 2002 р. – вже після загальнонаціональних Програм адаптації польської економіки й суспільства «Poland-Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy» та «Instrument for Structural Policies for Pre-Accession» до умов Євросоюзу).

Є підстави найбільш опрацьованими в польській науці вважати питання загального управління інноваційною діяльністю [8], трансферу інновацій [9] та взаємозв'язків закладів освіти й бізнесу [10]. Останні аспекти привертають особливу увагу як державних інституцій освітньої сфери, так безпосередньо університетів, академій тощо (і державної, і приватної власності).

У країнах англо-саксонського світу провідними інноваційно-спрямованими визнаються, насамперед, освітні системи США, Канади та Великої Британії. З кінця дев'яностих років основу їхнього розвитку складає концепція академічної доданої вартості [11].

Методологічна основа й методи пізнання даної розробки. Методологічною основою розробки означених питань стали теорія невизначеності й мінливості навколишнього середовища як джерела розвитку організації (підприємства, закладу, установи тощо) [12] та теорія інноваційно-структурного процесу [13]. Конкретними методами пізнання, які було використано найбільшою мірою, визначе-

но методи інновацій, структурно-функціонального аналізу та єдності індукції й дедукції.

Мета статті – обґрунтування вихідних інноваційних засад забезпечення менеджменту персоналу економічних підрозділів підприємств: класифікації критеріальних ознак інноваційного освітнього процесу при підготовці фахівців економічного профілю, що розглядається як передумова розробки політики підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Критеріальні ознаки інноваційного освітнього процесу (як і будь-яких інших явищ і процесів) мають відбивати його сутність й визначальне функціональне призначення. При цьому, вони, з одного боку, мають містити сутнісні риси освітнього процесу як такого, а з іншого – вказувати саме на інноваційний рівень його розвитку.

Так само, критеріальні ознаки інноваційного освітнього процесу при підготовці фахівців економічного профілю мають бути цілкомити характерними при підготовці фахівців для усіх інших галузей і сфер національного господарства. Однак критеріальні ознаки інноваційного процесу при підготовці економістів, менеджерів, фінансистів і маркетингових фахівців (як і фахівців більш вузьких напрямів економічної підготовки: бухгалтерського обліку та аудиту, економічної безпеки, менеджера-управлінця трудових ресурсів, аналітика фінансового ринку, мерчендайзера тощо) мають відбивати, насамперед, зміст саме економічної сфери життєдіяльності сучасного суспільства.

З погляду забезпечення прикладної практичної спрямованості даної розробки принципово важливим вважаємо й таке. Критеріальні ознаки інноваційного освітнього процесу (у будь-якій галузі) мають розкривати всю його багатогранність. Разом з тим, у кількісному вимірі такі ознаки мають бути достатньо обмеженими. Бо якщо кількість критеріальних ознак буде значно розширеною, буде втрачатися практична цінність знання: можливість його використання для забезпечення впровадження й поширення інноваційного освітнього процесу в системі закладів даної сфери.

Опрацювання даної проблематики на підґрунті узагальнення підходів науковців України та країн Європейського Союзу й інших держав (як широкого педагогічного змісту, так і суто економічної спрямованості) й власного багаторічного досвіду авторів у викладацькій та підприємницькій сферах дає підстави в укрупненому групуванні критеріальні ознаки інноваційного освітнього процесу класифікувати таким чином.

1. *Чітко виражена наявність властивостей проривного випереджаючого характеру освітнього процесу, що втілюється у постійному забезпеченні його якості.* Зміст даної ознаки має синтезований характер.

По-перше, це передбачає відсутність аналогів подібного роду освітнього процесу, або – як мінімум, його нерозповсюдженість в Україні. Більш того, параметри відповідного освітнього процесу України мають бути орієнтовані на параметри (стандарти, риси, властивості) освітнього процесу підготовки фахівців економічного профілю в передових країнах світу. Загроза остаточного відставання України від передових країн зумовлює необхідність опрацювання не просто наздоганяючої концепції розвитку, а концепції, яка б мала характер, що «перестрибує» через певні етапи розвитку розвинених країн (у тому числі, – й в освітній сфері).

По-друге, зміст даної ознаки має включати «вбудовані» механізми постійного підвищення якості освітнього процесу (то б то, інноваційність не може бути штучною; її сенсом має бути якість, котра до того ж завдяки «вбудованим» механізмам призводить до постійного підвищення якості освітнього процесу).

У центрі інноваційного освітнього процесу має бути студент. Тобто, інноваційний освітній процес має бути студентоцентрованим. При цьому, слід розуміти, що досягти організації та реального здійснення процесу такого типу є можливим лише за умови вибудовування потужного керуючого освітнянського впливу провідного викладача.

2. *Дуальний характер освітнього процесу.* Дана ознака також має синтезований характер. З одного боку, прагматизм сучасної ринкової економіки зумовлює необхідність поєднання в освітньому процесі глибинного теоретичного знання (опанування основ фундаментальних наук певної галузі знань) та практичного знання (вихід теоретичного знання на вирішення конкретних прикладних завдань даної галузі). Зокрема, підготовка фахівців економічного профілю має ґрунтуватися на вивченні таких теоретико-методологічних дисциплін як історія економіки, економічних вчень, макроекономіки тощо й закінчуватися вивченням прикладних функціональних дисциплін: бізнес-планування, публічні закупівлі тощо.

З другого боку, дуальний характер освітнього процесу слід розглядати в контексті поєднання в ньому і освітнього (навчального) складника, і дослідницького (винахідницького) складника. Саме такий підхід у розвинених країнах забезпечує продукування значно більшої частини науки суспільства не в навчальних університетських центрах, а на базі провідних транс-національних корпорацій.

3. *Міждисциплінарний (мультидисциплінарний) підхід до розв'язання фахових проблем в освітньому процесі.* Синтезований характер цієї ознаки втілюється в наступному: міждисциплінарність (мультидисциплінарність) необхідно розглядати як за укрупненими напрямками дисциплін певного профілю, так і в контексті своєрідного синтезу різних галузей наук.

Наприклад, підготовка конкурентоспроможного фахівця економічного профілю має, з одного боку, поєднувати суто економічний, менеджерський, фінансовий та маркетинговий складник. З іншого боку, вона має орієнтуватися на визначення та розв'язання основних відповідних фахових проблем на стику економіки, насамперед, з історією, соціологією, правознавством, соціальними комунікаціями, екологією.

4. *Використання в освітньому процесі сучасних інформаційних технологій.* Використання можливостей інтернету, дистанційного (віддаленого) навчання із застосуванням комп'ютерних технологій тощо є сутнісною критеріальною ознакою інноваційного освітнього процесу. При цьому, досвід свідчить про таке. По-перше, використання сучасних технологій не може виключати двобічного спілкування викладача та студента (однак, у такому разі при підготовці фахівців саме економічного профілю цілком можливим є використання скайпу). По-друге, зміст освітнього процесу в окремих галузях суттєво обмежує можливість використання сучасних інтернет-технологій (зокрема, у галузях хірургічної медицини, фізичного виховання тощо).

5. *Ґрунтовне методичне забезпечення (супровід) освітнього процесу.* Дана критеріальна ознака передбачає ілюстрацію та закріплення теоретичного матеріалу розглядом тестів (різного типу і рівня складності), кейсів (від самих простих до розгорнутих кейсів гарвардського типу), проблемних ситуацій фахового спрямування тощо.

6. *Проблемно-самостійний характер освітнього процесу.* Відповідність будь-яким ознакам чи впровадження тих чи інших елементів інноваційного освітнього процесу стикається з низкою об'єктивних стримуючих умов і чинників (це є добре відомим для педагогів-практиків). Головними зі стримуючих умов і чинників слід виокремити такі:

– різний рівень підготовки студентської аудиторії, котрий за нашими оцінками, протягом останніх років, як правило, знижується в усіх країнах;

– обмеження аудиторного часу (у тому числі – у розрахунку на вивчення однієї окремо взятої дисципліни за умов об'єктивної необхідності постійного введення у навчальні плани нових дисциплін).

Інноваційним виходом з такого реального положення є застосування проблемного підходу у здійсненні освітнього процесу із заохоченням і стимулюванням самостійного розв'язання студентами окреслених викладачем окремих начальних і фахових проблем (блоків проблем).

Однак практичне застосування проблемно-самостійного підходу як однієї з сутнісних ознак інноваційного освітнього процесу є можливим лише за умов особливо ґрунтовної методичної підготовки (та психологічно-емоційної віддачі) ведучого лектора.

7. *Поєднання в освітньому процесі фахового, дослідницького (науково-пізнавального) та виховного складників.* Головне функціональне призначення інноваційного освітнього процесу, як і зазначалося, полягає у підготовці конкурентоспроможного фахівця. Однак його конкурентоспроможність, тим більше – у межах середньо- та довгострокової перспективи, буде визначатися не тільки готовністю, а й високою вмотивованістю та схильністю до самовдосконалення. Останнє стає досяжним лише за умов формування у майбутнього спеціаліста внутрішньої насаги до постійного навчання та дослідницької діяльності. При цьому, сенсом і кінцевою метою інноваційного освітнього процесу є виховання національно відданих патріотів України.

Дані риси жодним чином не відкидають виховання у майбутніх фахівців рис насаги до підприємництва й підприємницького зиску як такого (це теж є реалізацією виховної функції). Стосовно підготовки фахівців саме економічного профілю виховання й культивування в них рис підприємництва у сучасних умовах є абсолютно необхідним.

Досвід свідчить: у цьому відношенні продуктивним є використання в освітньому процесі (насамперед, при вивченні навчальної дисципліни «Історія економічних вчень») прикладів підприємницької, меценатської та громадської діяльності моральних авторитетів нації: династій Терещенків і Бродських, братів Алчевських тощо.

Визначена методологічна основа дослідження, узагальнення підходів українських і зарубіжних вчених до розробки даної тематики та безпосередній практичний досвід фахової діяльності авторів (як у провідних університетах Польщі й України щодо організації та здійснення навчального процесу, так і у підприємницькій сфері різних галузей економіки обох країн), дають підстави відмітити, що класифіковані критеріальні ознаки у системному вигляді розкривають сутність, зміст та функціональне призначення інноваційного освітнього процесу. Виходячи з прикладної спрямованості розробки – опрацювання підходів щодо впровадження й поширення інноваційного освітнього процесу при підготовці фахівців економічного профілю в системі закладів вищої освіти України, дані критеріальні ознаки виокремлено в укрупненому вигляді (тобто, у подальшій відповідній діяльності вони, звісно, можуть деталізуватися).

Сутнісна характеристика визначених критеріальних ознак та їхня конкретизація на прикладі підготовки фахівців економічного профілю свідчить, що вони є необхідними і достатніми для класифікації інноваційного освітнього процесу як сутнісної ознаки інноваційної діяльності закладів освіти.

Зміст наведених критеріальних ознак інноваційного освітнього процесу дає підстави відмітити, що визначальними з них є перші три. Інші чотири ознаки впливають з перших трьох, є їхньою похід-

ною (як то й має бути в гносеології). Більш того, останні чотири ознаки, певною мірою, вже спрямовані на забезпечення практичного впровадження й подальшого поширення інноваційного освітнього процесу в системі закладів освіти вищого рівня акредитації.

Упровадження й поширення інноваційного освітнього процесу (зокрема, – при підготовці фахівців економічного профілю) є складною мультидисциплінарною проблемою. Це дійсно потребує коштів. Однак, ще більшою мірою це потребує:

– усвідомлення актуальності, змісту та функціонального призначення інноваційного освітнього процесу;

– вибудовування відповідної організаційно-управлінської системи від Міністерства освіти і науки до навчальних закладів (безпосередньо – до факультетів й кафедр);

– ґрунтовної фахової, педагогічної та, особливо, – методичної підготовки професорсько-викладацького складу.

Виходячи з прикладного спрямування даної розробки, є необхідним визначити стримуючі та стимулюючі умови й чинники практичного впровадження інноваційного освітнього процесу в системі закладів вищої освіти України.

Стримуючі чинники впровадження інноваційного освітнього процесу в системі закладів освіти вищого рівня акредитації України.

1. Неприятливе інституціональне середовище розвитку освітньої та наукової сфер і зниження рівня фахової підготовки викладацького складу освітніх закладів.

2. Недостатня опрацьованість проблематики інноваційного освітнього процесу та особливо – методичних аспектів його практичного впровадження.

3. Недостатній обсяг державного фінансового забезпечення освітньої сфери та незацікавленість структур приватного бізнесу у системному співробітництві з освітніми й науково-дослідними установами.

4. Недосконалість нормативно-правового забезпечення функціонування установ інноваційної інфраструктури та низький рівень їхнього розвитку.

5. Відтік талановитої молоді на навчання до зарубіжних навчальних закладів (подібного роду процесу вже почали набирати оберти й стосовно професорсько-викладацького складу).

Стимулюючі чинники впровадження інноваційного освітнього процесу в системі закладів вищої освіти України.

1. Інтеграція України до міжнародного освітнього простору та допомога міжнародних організацій щодо впровадження сучасних технологій в освітній сфері.

2. Наявність окремих потужних шкіл в країні та їхній високий авторитет у міжнародному освітньому просторі.

3. Поступове усвідомлення суспільством (а також, певною мірою, – влади та бізнесу) необхідності пріоритетного розвитку науки й освіти в Україні як головного чинника виходу держави з системної інституціональної та економічної кризи.

В умовах сьогодення явно переважаючими є стримуючі чинники впровадження інноваційного освітнього процесу (їх перелік, на жаль, можна значно подовжувати; натомість, – стимулюючі чинники є, переважно, як потенційно можливі). Це ще більшою мірою актуалізує значення впровадження інноваційного освітнього процесу не тільки безпосередньо для освітньої сфери, а й у широкому інституціональному вимірі.

Висновки. Зміст визначених критеріальних ознак інноваційного освітнього процесу та стримуючих і стимулюючих умов і чинників його практичного впровадження та системного поширення в системі закладів вищої освіти України (у тому числі – при підготовці фахівців економічного профілю) виступає підґрунтям визначення напрямів, форм і механізмів упровадження інноваційної діяльності навчальних закладів. Виходячи з головного функціонального призначення даних закладів – підготовки фахівців для національного господарства, є всі теоретико-методологічні та прикладні практичні підстави класифікувати інноваційну діяльність закладів освіти у цій сфері як найбільш вагомий важіль у формуванні сучасного менеджменту персоналу українських підприємств та відповідного потенціалу конкурентоспроможності.

Перспективи та напрями подальшого опрацювання проблеми полягають у практичній конкретизації організаційних, управлінських і методичних заходів щодо забезпечення сучасного менеджменту персоналу підприємств з урахуванням об'ємних параметрів їхнього бізнесу та його галузевих особливостей.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. 2. **Докучаєва В. В.** Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі: монографія. Луганськ : Альма-Матер, 2005. 304 с. 3. **Шабанова Ю. О.** Системний підхід у вищій школі: підручник / М-во освіти і науки України. Нац. гірн. Ун-т. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 120 с. 4. **Місько Н. В.** Розвиток наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. Старобільськ, 2016. 20 с. 5. **Ляшенко В. І.,** Піддоришева І. Ю., Кучеров А. В., Тесновський П. В. Напрями інтеграції України до європейських науково-освітніх та інноваційних просторів в умовах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 3. С. 147 – 179. 6. **Колосов А. М., Савченко О. С.** Зміна дидактичних акцентів при підготовці менеджерів в умовах невизначеного ринкового середовища. *Вісник Луг. нац. ун-ту*

імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). 2018. № 6(320). С. 131–143. 7. **Драчук Ю.З., Сав'юк Л.О.** Сучасний університет як конкурентоспроможне підприємство. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 3. С. 118–126. 8. **Bialoń L.** Zarządzanie działalnością innowacyjną. Warszawa : Placet, 2010. 478 s. 9. **Jasiński A.H.** Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji. Warszawa : Difin, 2006. 262 s. 10. **Janasz W.** Innowacje w modelach działalności przedsiębiorstw. Szczecin : Wyd. Uniwersytet Szczeciński, 2003. 470 s. 11. **Value – Added Measures.** The Glossary of Education Reform. 2013. URL : <http://edglossary.org/value-added-measures/>. 12. **Найт Ф. Х.** Риск, неопределенность и прибыль / пер. с англ. Москва : Дело, 2003. 360 с. 13. **Чеботарьов В. А.** Методологія визначення поняття «Інноваційно-структурні процеси» та його класифікація як загальнонаукової категорії. Свідectво Міністерства освіти і науки України про реєстрацію авторського права № 38516 від 27.05.2011 р. / Державна служба інтелектуальної власності України. Офіційний бюлетень № 25. Київ, 2011. С. 97.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 №1556-VII [Law of Ukraine «On Higher education» of July 1, 2014 №1556-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

2. Dokuchaieva V. V. (2005). Proektuvannia innovatsiinykh pedahohichnykh system u suchasnomu osvithomu prostori [Designing innovative pedagogical systems in the modern educational space]. Luhansk: Alma-Mater [in Ukrainian].

3. Shabanova Yu. O. (2014). Systemnyi pidkhid u vyshchii shkoli [A systematic approach in high school]. Dnipropetrovsk: NHU [in Ukrainian].

4. Misko N. V. (2016). Rozvytok naukovoho tezaurusu vitchyznianoї teorii upravlinnia osvitoiu (ostannia chvert XX – pochatok XXI stolittia) [Development of a scientific thesaurus of the national theory of educational management (the last quarter XX – the beginning XXI of the century)]. Starobilsk [in Ukrainian].

5. Liashenko V. I., Pidorycheva I. Yu., Kucherov A. V., Tesnovskiy P. V. (2018). Napriamy intehratsii Ukrainy do yevropeiskykh naukovo-osvitnikh ta innovatsiinykh prostoriv v umovakh Uhody pro asotsiatsiiu z Yevropeiskym Soiuzom [Directions of Ukraine's integration within the European scientific-educational and innovation areas under the Association Agreement with the European Union]. *Economic Herald of the Donbas*, 3(53) [in Ukrainian].

6. Kolosov A. M., Savchenko O. S. (2018). Zmina dydaktychnykh aktsentiv pry pidhotovtsi menedzheriv v umovakh nevyznachenoho rynkovoho seredovyshcha [Changing didactic accents when preparing managers in an uncertain market environment]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University (Pedagogical sciences)*, 6(320) [in Ukrainian].

7. Drachuk Yu. Z., Saviuk L.O. (2017). Suchasnyi universytet yak konkurentospromozhne pidpriemstvo [The modern university as a competitive enterprise]. *Economic Herald of the Donbas*, 3(49) [in Ukrainian].

8. Białoń L. (2010). Zarządzanie działalnością innowacyjną. Warszawa: Placet.

9. Jasiński A.H. (2006). Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji. Warszawa: Difin.

10. Janasz W. (2003). Innowacje w modelach działalności przedsiębiorstw. Szczecin: Wyd. Uniwersytet Szczeciński.

11. Value – Added Measures. The Glossary of Education Reform (2013). Retrieved from: – <http://edglossary.org/value-added-measures/>.

12. Knight, F. H. (2003). Risk, Uncertainty, and Profit. Moscow: Delo [in Russian].

13. Chebotarov V. A. (2011). Metodolohiia vyznachennia poniattia „Innovatsiino-strukturni protsesy” ta yoho klasyfikatsiia yak zahalnonaukovoї katehorii [Methodology for defining the concept «Innovation-structural processes» and its classification as a general scientific category]. Certificate of the Ministry of Education and Science of Ukraine on the registration of copyright № 38516 of 27.05.2011 p. *Official Bulletin of the State Intellectual Property Service of Ukraine*, 25. Kyiv [in Ukrainian].

Чеботарьов В. А., Глінковська-Краузе Б., Чеботарьов С. В. Менеджмент персоналу економічних підрозділів підприємств: обґрунтування вихідних інноваційних засад забезпечення

На підґрунті опрацьованої методологічної основи дослідження, узагальнення підходів українських і зарубіжних вчених й особистого досвіду підприємницької діяльності автори з використанням здобутків Польщі щодо забезпечення заходів зі вдосконалення менеджменту персоналу класифікують критеріальні ознаки інноваційного освітнього процесу, надають його ілюстрацію на прикладі підготовки фахівців економічного профілю та визначають стримуючі й стимулюючі чинники впровадження з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств України.

Ключові слова: підприємство, менеджмент персоналу, інновація, інноваційний освітній процес, конкурентоспроможність підприємства.

Чеботарёв В. А., Глинковска-Краузе Б., Чеботарёв С. В. Менеджмент персонала экономических подразделений предприятий: обоснование исходных инновационных основ обеспечения

На основе разработанной методологической основы исследования, обобщения подходов украинских и зарубежных ученых и личного опыта предпринимательской деятельности, авторы с использованием достижений Польши по обеспечению мероприятий в сфере совершенствования менеджмента персонала классифицируют критериальные признаки инновационного образовательного процесса, приводят его иллюстрацию на примере подготовки специалистов экономического профиля и определяют сдерживающие и стимулирующие факторы внедрения с целью повышения конкурентоспособности предприятий Украины.

Ключевые слова: предприятие, менеджмент персонала, инновация, инновационный образовательный процесс, конкурентоспособность предприятия.

Chebotarov V., Glinkowska-Krauze B., Chebotarov S. Management of personnel of economic subdivisions of enterprises: justification of initial innovative bases of support.

On the basis of the developed methodological basis of the study, the generalization of the approaches of Ukrainian and foreign scientists and personal experience of business activity, the authors using the achievements of Poland to provide measures in the field of personnel management improvement, classify the criteria signs of innovative educational process, illustrate it on the example of training of specialists of economic profile and determine deterrent and stimulating factors of implementation in order to increase competitiveness of enterprises of Ukraine.

Keywords: enterprise, personnel management, innovation, innovative educational process, enterprise competitiveness.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2019

Прийнято до друку 10.09.2019